

Üniversite Öğrencilerinin Spor Yapma Durumuna Göre Öz Saygı ve Karar Verme Stillерinin Değerlendirilmesi

Evaluation of University Students' Self-Respect and Decision-Making Styles According to the Sports Participation Status

Piyami ÇAKTO^{*ID}
Sinan AKIN^{**ID}

Öz

Bu araştırmanın amacı karar verme noktasında öz saygı ve karar verme stilleri açısından spor yapma durumunun yarattığı farklılığı tespit etmektir. Çalışma grubunu üniversite öğrenimlerine devam eden 239 erkek, 167 kadın olmak üzere toplamda 406 kişi oluşturmuştur. Katılımcıların 101'i spor yapmazken, 305'i spor yapmaktadır. Ölçüm aracı olarak Melbourne Karar Verme Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilere Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmış olup, verilerin normal dağılıma sahip olması nedeniyle Independent t-testi ve korelasyon testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak karar vermede öz saygı, kaçınan ve erteleyici karar verme alt boyutunda anlamlı farklılıklar söz konusuyken ($p<0,05$), spor yapma değişkenine göre sadece öz saygı boyutunda gruplar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ayrıca kaçınan karar verme stili ile erteleyici karar verme ve panik karar verme stilleri arasında orta düzeyde ilişki ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak; spor yapma değişkenine bağlı olarak karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) ancak öz saygı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna karşıns cinsiyet değişkene bağlı olarak karar verme öz saygı (kendine güven), kaçınan karar verme ve erteleyici karar verme stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($p<0,05$) fakat dikkatli karar verme ve panik karar verme stilleri arasında bir farklılık söz konusu olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Anahtar Kelimeler: Karar Verme, Melbourne, Öz Saygı, Spor

Abstract

The purpose of this research was to determine the differences in decision-making styles and self-esteem at the decision-making point created by the situation of exercising. The study group consisted of a total of 406 people, 239 men and 167 women who are continuing their university education. While 101 participants do not exercise, 305 of them do exercise. The Melbourne Decision Making Scale was used as the measurement

* Doktora öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya, Türkiye, piyamii1011@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8675-3753

** Doç. Dr. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kütahya, Türkiye, sinan.akin@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5921-3559

tool. The Kolmogorov-Smirnov normality test was applied to the obtained data, and the Independent t-test and correlation test were applied as the data were normally distributed. While there were significant differences in the self-esteem, avoidance, and procrastination dimensions of decision-making according to the gender variable ($p < 0.05$), only the self-esteem dimension showed a significant difference between the groups according to the exercise variable ($p < 0.05$). In addition, a moderate relationship was found between the avoidance decision-making style and the procrastination and panic decision-making styles. As a result, it was determined that there was no statistically significant difference in decision-making styles according to the exercise variable ($p > 0.05$), but there was a statistically significant difference in the self-esteem dimension ($p < 0.05$). However, it was determined that there was a statistically significant difference in self-esteem (self-confidence), avoidance decision-making, and procrastination decision-making styles according to the gender variable ($p < 0.05$), but no difference was found between the careful decision-making and panic decision-making styles ($p > 0.05$).

Keywords: Deciding, Melbourne, Self-esteem, Sports

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlar hayatlarına devam ederken gerek meslek hayatında gerekse özel hayatlarında sürekli olarak karar vermek zorundadırlar. Deniz'e (2002) göre bireylerin sürekli beklenti içerisine girmesi, bireyin karar verirken bağlı kaldığı stratejileri kullanma noktasında zor durumda bırakmaktadır. Bireyin hayatı ile ilgili aldığı kararlar bazen basit olabildiği gibi bazen de birden fazla unsurun etkilemesi sebebiyle verilecek kararlar zorlaşmaktadır (Rue ve Byers, 2003). Bu sebeple bireyin karar verme yönelimi ve karar verme davranışı eğiliminde kullandığı stiller ve stratejiler önem arz etmektedir. Bireyin yaşadığı hayattan zevk alabilmesi ve yine kendisini geliştirebilmesi için etkin karar verme becerisini kazanması sağlanmalıdır (Ersever, 1996). Genel manada karar verme, bireyin hedeflediği amaçlara ulaşması noktasında çeşitli yollardan birini seçme girişimidir (Demir ve Kartal, 2020; Scott ve Bruce, 1995). Karar verme, bir gereksinimi gidereceği düşünülen ve bir amaca ulaştırabilecek çeşitli yolların mevcut olduğu durumda yaşanan sıkıntıyı bertaraf edecek yönelim biçimi olarak ifade edilmektedir (Zunker, 1989; Akt. Şeyhun, 2000). Başka bir ifadeyle karar verme, bir hedefe ulaşmak için eldeki seçeneklere göre mümkün olacak çeşitli eylem biçimleri arasından en uygun olanın seçilmesidir (Ayçin, 2019; Köse, 2002). Dolayısıyla karar verme, hedeflenen amaçlar doğrultusunda hedefe ulaşmak için seçilen en uygun seçeneği ifade etmektedir. Karar verme ile ilgili tanımlamalara baktığımızda sıklıkla karşımıza "seçenekler arasında uygun seçimin yapılması" karşımıza çıkmaktadır. Önemli bir yaşam becerisi olan ve bireyin yerinde, zamanında ve doğru kararlar vermesiyle bireyin hayatında olumlu sonuçlara neden olan karar verme becerisi, hatalı verilen kararlarla bireyin hayatını olumsuz yönde etkilemektedir (Güçray, 2016). Birey, karar verme esnasında karar seçeneklerini değerlendirirken bu süre zarfında vereceği karar birçok faktörden etkilenmektedir. Çevresel ve bireysel unsurlarda bu sürecin ana aktörleridir. Bilhassa da bireyin hayata dair yaşamış olduğu "tecrübeler" bireysel faktörlerin başında gelmektedir. Bunun yanı sıra birey karar verme süreci esnasında yaşadığı toplum, kültür, iklim, politikalar ve bağlı olduğu örgüt gibi unsurların etkisi altındadır. Bunlara ek olarak kararın verildiği ortam, zaman baskısı, risk ve karar seçeneklerinin belirsizliği gibi faktörler de süreci etkileyen önemli unsurların arasında sayılmaktadır. Bireyin karar verme sürecini etkileyen ve yukarıda belirtilen unsurlar, bireyin belirli alışkanlıklar

kazanmasını sağlar. Söz konusu alışkanlıklar, karar verme stillerini ve stratejilerini doğrudan etkilemektedir (Nas, 2006). Dolayısıyla insanların yaşayış biçimleri, edindiği tecrübeler ve kazandığı alışkanlıklar bireyin farklı özellikler kazanmasını sağlar. Karar verme sürecinde bu özellikler baş göstermektedir. Bireyin yaşadığı karmaşık durumlar karar verme sürecini oldukça zorlaştırmaktadır. Bir noktadan sonra bu karmaşık durum bireyde stres haline dönüşebilmektedir. Akabinde bireyin, karar verme sürecini zorlaştırırken verilen kararda bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir (Shiloh, Koren ve Zakay, 2001). Sağlıklı kararların verilebilmesi için önemli olan bilişsel süreçlerin işlenmesi gerekir (Eldeleklioğlu, 1996). Karar verme seçeneklerinin değerlendirilmesi ve uygun seçeneklerin gözden geçirilmesi sağlanmalıdır. Uygun seçeneklerin ve değerlendirmelerin yapılmadan verildiği kararlar sıklıkla bireyin önüne bir problem olarak geri gelmektedir (Deniz, 2004; Yeşilyaprak, 2003). Bireyin karşılaştığı problemler için yapabileceği en iyi şey bilgiler, tecrübeler ve koşullar paralelinde en uygun kararı vermek ve olası olumsuz durumlar esnasında yeni kararlar verebilmektir (Adair, 2000). Karar verme davranışını etkileyen birden fazla unsurun bulunması ile beraber bireyin yaşı, akran grubu baskısı ve öz saygı gibi değişkenlerinde karar verme süreci için önem arz ettiği vurgulanmaktadır (Byrness ve McClenny, 1994; Güçray; 2001; Mann, Hormoni ve Rover, 1989).

Birey ailesinden ayrıldıktan sonra sosyalleşmek için bulunduğu ortamların başından öğrenim gördüğü yerler gelmektedir. Öğrenim görülen yerler bireyin, gelişimsel süreçlerinde aktif rol almaktadır (Kaya, 2011). Dolayısıyla hem öz saygı hem de karar verme noktasında öğrenim görülen yerler belirleyici olabilmektedir. Öz saygı, kişinin kendisine yönelik öz değerlerinin toplamı olarak ifade edilmektedir (Ganster ve Schaubroeck, 1991). Başka bir ifadeyle bireyin kendi benlik kavramını beğenmesi ve kendisine yüklediği değer olarak ifade edilmektedir (Yavuzer, 2003). Yine başka bir deyişle öz saygı, bireyin kendisini tanıması, yeteneklerini ve bunların kapasitesinin farkında olması sonucunda bireyin kendisine karşı güven, saygı ve sevgi duymasıdır (Kulaksızoğlu, 2005). Spor yapmanın öz saygı ve karar verme stilleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu yapılan çalışmalar ile tespit edilmiştir (Certel vd., 2013; Kelecek, Altıntaş ve Aşçı, 2012). Öğrenim görülen kurumlar bireyin katılabilmesi için birden fazla sosyal faaliyet organize etmektedir. Spor etkinlikleri bu faaliyetlerin başında gelmektedir. Özellikler üniversiteler örgün eğitimin dışında bireyin kalan zamanını en iyi şekilde değerlendirebilmesi için bu faaliyetlere ağırlık vermektedir (Özşaker, 2012). Üniversite eğitimlerine devam eden bireylerin hem üniversite yaşamları sırasında hem de sonrasında karşılaşılabileceği birçok önemli husus bulunmaktadır. Aile ve iş hayatları ile ilgili aldıkları kararların etkileri, hayatlarının diğer dönemlerini de etkileyebileceği gibi devlet yönetiminde söz sahibi olan bireylerin aldıkları kararlar ulusun geleceğinde etkili olacaktır. Dolayısıyla üniversitede öğrenim gören bireylerin karar verme mekanizmaların ve stratejilerini anlaması önem arz etmektedir. İlgili literatür taraması yapıldığında bireylerin öz saygı ve karar verme becerileri farklı değişkenlere bağlı olarak incelendiği, fakat spor yapma durumunun öz saygı ve karar verme becerileri üzerine etkilerinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiş, spor yapmanın bireyi hem fiziksel hem de zihinsel olarak rahatlattığı gerçeği göz önünde bulundurularak spor yapmanın öz saygı ve karar verme stilleri üzerinde etkisinin incelenmesi ilgili alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi bünyesinde bulunan Germiyan ve Merkez yerleşkesinde öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Randomize olarak belirlenen örnekleme grubunu 239 erkek ve 167 kadın olmak üzere toplam 467 kişi oluşturmaktadır. Katılımcıların 305'i spor yaparken 101'i ise spor yapmamaktadır.

Ölçme Aracı

Ölçme aracı olarak, orijinali Mann, vd., (1998) tarafından geliştirilen daha sonra Deniz (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılan Melbourne Karar Verme Ölçeği (MKVÖ) kullanılmıştır. İki bölümden oluşan Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin bölümleri şöyledir;

I. Bölüm: Altı maddeden oluşan; üç maddesi ters ve üç maddesi düz yönde puanlanan birinci bölüm karar vermede öz saygıyı belirlemeyi amaçlamaktadır. Maddelere verilmiş olan; Doğru Değil, Bazen Doğru ve Doğru yanıtları sırasıyla 0, 1, 2 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçme aracından alınacak en yüksek puan 12'dir. Elde edilen yüksek puanlar karar vermede öz saygının yüksek olduğunu vurgulamaktadır.

II. Bölüm: 22 maddeden oluşan bu bölüm, karar verme stillerini ölçmektedir ve dört alt faktörü bulunmaktadır. Bunlar:

1. Dikkatli Karar Verme Stili: Bireyin ihtiyaç duyduğu kararları vermeden önce seçeneklerini iyice değerlendirmesi ve ihtiyaç duyduğu bilgiyi araştırmasından sonra seçim yapma durumudur. Bu faktör 16, 12, 8, 6, 4 ve 2 numaralı maddeler ile belirtilmektedir.

2. Kaçınan Karar Verme Stili: Bireyin kararları kendi vermesi yerine karar verme sorumluluğunu yerine getirmeyip karar vermeyi başkalarına bırakma eğiliminde olması durumudur. Bu faktör 19, 17, 14, 11, 9 ve 3 numaralı maddeler ile belirtilmektedir.

3. Erteleyici Karar Verme Stili: Bir neden olmaksızın bireyin vereceği kararı sürüncemede bırakması, erteleme ve geciktirmesi durumudur. Bu faktör 21, 18, 10, 7 ve 5 numaralı maddeler ile belirtilmektedir.

4. Panik Karar Verme Stili: Bireyin karar verme sürecinde kendini baskı altında hissederek aceleci davranışlar sergileyip hızlı bir şekilde çözüme ulaşma çabasında olmasıdır. Bu faktör 1, 13, 15, 20 ve 22 maddeler ile ifade edilmiştir (Deniz, Avşaroğlu ve Hamarta, 2004).

Veri Analizi

Elde edilen veriler SPSS 24.0 programa aktarıldıktan sonra Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmış olup, basıklık ve çarpıklık değerleri doğrultusunda Independent t-test ve Korelasyon analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi bünyesinde öğrenimlerine devam eden öğrenciler ile yapmış olduğumuz çalışmaya toplam 406 kişi katılmıştır. Çalışmaya katılanların %58,8'i erkek, %41,2'si kadındır. Katılımcıların %75,1'i spor yaparken %24,9'u ise spor yapmamaktadır.

Tablo1. Cinsiyet değişkenine göre karar verme ölçeği boyutlarının karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Karar Verme Öz Saygı (Kendine Güven)	Erkek	239	6,870	2,001	5,861	0,000*
	Kadın	167	5,707	1,921		
Dikkatli Karar Verme Stili	Erkek	239	8,540	3,135	-0,072	0,943
	Kadın	167	8,563	3,261		
Kaçınan Karar Verme Stili	Erkek	239	4,787	2,852	2,755	0,006*
	Kadın	167	4,018	2,638		
Erteleyici Karar Verme Stili	Erkek	239	4,644	2,049	3,701	0,000*
	Kadın	167	3,808	2,364		
Panik Karar Verme Stili	Erkek	239	4,397	2,171	0,690	0,490
	Kadın	167	4,234	2,597		

$p < 0,05^*$

Tablo1 incelendiğinde elde edilen bulgulara göre Karar Verme Öz saygı alt boyutunda erkek ve kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($t(404) = 5,861$; $p < 0,05$). Ortalama değerlere bakıldığı zaman karar verme esnasında erkeklerin öz saygısının yani kendine güvenlerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dikkatli Karar Verme Stili alt boyutunda bulgular incelendiğinde cinsiyetler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmadığı göze çarpmaktadır ($t(404) = -0,072$; $p = 0,943$). Ortalama değerler göz önüne alındığında kadınların erkeklere oranla daha dikkatli karar aldıkları söylenebilir. Kaçınan Karar Verme Stili bulgularına göre ise cinsiyetler arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olduğu görölmektedir ($t(404) = 2,755$; $p < 0,05$). Ortalamalar incelendiğinde erkeklerin kadınlara oranla karar verme noktasında daha kaçınan davrandıkları görölmektedir. Erteleyici Karar Verme Stili değerleri incelendiğinde erkek ve kadınlar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olduğu görölmektedir ($t(404) = 3,701$; $p < 0,05$). Ortalamalara bakıldığında erkeklerin karar verme noktasında daha erteleyici olduğu kadınların ise daha çabuk karar verdiği görölmektedir. Panik Karar Verme Stili alt boyutu değerleri incelendiğinde ise cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t(404) = 0,680$; $p = 0,490$). Ortalama değerlere bakıldığı zaman kısmen de olsa kadınlara oranla erkeklerin panik kararlar alabildiği görölmektedir.

Tablo 2. Spor yapma değişkenine göre karar verme ölçeği boyutlarının karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Spor Yapma	N	\bar{X}	SS	t	p
Karar Verme Öz Saygı (Kendine Güven)	Hayır	101	5,733	1,788	-3,792	0,000*
	Evet	305	6,610	2,084		
Dikkatli Karar Verme Stili	Hayır	101	8,901	2,685	1,427	0,155
	Evet	305	8,433	3,328		
Kaçınan Karar Verme Stili	Hayır	101	4,277	2,754	-0,803	0,422
	Evet	305	4,534	2,801		
Erteleyici Karar Verme Stili	Hayır	101	4,168	2,454	-0,690	0,491
	Evet	305	4,344	2,139		
Panik Karar Verme Stili	Hayır	101	4,267	2,657	-0,309	0,758
	Evet	305	4,351	2,249		

p<0.05*

Tablo 2 incelendiğinde karar vermede öz saygı (kendine güven) boyutunda spor yapma değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($t(404) = -3,792$; $p < 0,05$). Ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda spor yapanların yapmayanlara oranla karar verme noktasında daha öz güvenli olduğu saptanmıştır. Dikkatli karar verme stili alt boyutunda bulgular incelendiğinde spor yapma değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmadığı göze çarpmaktadır ($t(209,755) = 1,427$; $p = 0,155$). Ortalama değerler göz önüne alındığında spor yapmayanların spor yapanlara oranla daha dikkatli karar aldıkları söylenebilir. Kaçınan karar verme stili bulgularına göre yine gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t(404) = -0,803$; $p = 0,422$). Ortalamalar incelendiğinde spor yapanların yapmayanlara oranla karar verme noktasında daha kaçınan davrandıkları görülmektedir. Diğer bir alt boyut olan erteleyici karar verme stili değerleri incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t(404) = -0,690$; $p = 0,491$). Ortalamalara bakıldığında spor yapanların karar verme noktasında daha erteleyici olduğu spor yapmayanların ise daha çabuk karar verdiği görülmektedir. Panik Karar Verme Stili alt boyutu değerleri incelendiğinde aynı şekilde gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t(404) = -0,309$; $p = 0,758$). Ortalama değerlere bakıldığı zaman kısmen de olsa spor yapmayanlara oranla spor yapanların panik kararlar alabildiği görülmektedir.

Tablo 3. Alt boyutlar arası ilişkinin değerlendirilmesi

	Karar Verme Öz Saygı (Kendine Güven)	Dikkatli Karar Verme Stili	Kaçınan Karar Verme Stili	Erteleyici Karar Verme Stili
Dikkatli Karar Verme Stili	0,093			
Kaçınan Karar Verme Stili	,229**	-,258**		
Erteleyici Karar Verme Stili	,102*	-,178**	,590**	
Panik Karar Verme Stili	,101*	-0,094	,556**	,554**

Tablo 3 incelendiğinde panik karar verme stili ile kaçınan karar verme stili ve erteleyici karar verme stili arasında orta düzeyde ilişki söz konusuken diğer alt boyutlar arasında düşük düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

TARTIşMA ve SONUÇ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam eden bireylerin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerinin spor yapma durumuna göre değerlendirildiği bu çalışmada elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde öğrenimlerine devam eden bireylerin cinsiyet ve spor yapma durumlarına göre karar verme stillerinde önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre; kadın ve erkek katılımcıların Karar Verme Öz Saygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunurken, ortalama değerlere bakıldığında erkek katılımcıların öz saygı durumlarının yani kendine güvenlerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın erkek katılımcıların lehine olması yine ortalama değerlerin erkeklerin lehine yüksek olmasının sebebi bireysel farklılıklardan meydana geldiği düşünölmektedir. İlgili literatür incelendiğinde Tiryaki (1997) tarafından yapılan çalışmada, cinsiyet değerşkenine bağlı olarak erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla kendine güven değerlerinin daha yüksek olduğu ek olarak, Dikkatli Karar Verme Stili alt boyuna bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmezken, ortalama değerlere bakıldığında kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha dikkatli karar aldıkları vurgulanmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda, cinsiyet değerşkenine bağlı olarak kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha dikkatli karar verdikleri görülmektedir. Bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir (Köse, 2002; Deniz, 2002; Taşdelen, 2002; Sinangil, 1992). Kaçınan Karar Verme Stili alt boyutuna bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken, ortalama değerler incelendiğinde erkeklerin kadınlara oranla karar verme noktasında daha kaçınan davrandıkları görülmektedir. Tatlıoğlu (2014) tarafından üniversite öğrenimlerine devam eden öğrencilerin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerini arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada cinsiyet değerşkenine bağlı olarak Kaçınan Karar Verme Stilinde anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu belirtilmekte. Erteleyici Karar Verme Stili alt boyutu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edildiği görölrken, ortalama değerlere bakıldığında erkek katılımcıların karar verme noktasında daha erteleyici olduğu kadın katılımcıların ise daha çabuk karar verdiği görülmektedir. Temel ve Nas (2021) tarafından spor bilimlerimde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin karar vermede öz saygı ve karar verme düzeylerinin incelendiği çalışmada, cinsiyet değerşkenine bağlı olarak Erteleyici Karar Verme Stilinde anlamlı bir farklılık söz konusu olduğu yine yapılan çalışmalara bakıldığında elde ettiğimiz sonuçlarla paralel olduğu görülmektedir (Certel, vd., 2013; Çetin, vd., 2011; Dalkılıç, 2015). Panik Karar Verme Stili alt boyutu değerleri incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, ortalama değerlere bakıldığında kısmen de olsa kadınların erkeklere oranla daha panik kararlar alabildiği görülmektedir. Yine yapılan bazı çalışmaların sonuçları elde ettiğimiz sonuçlarla paralellik göstermektedir (Sinangil, 1992; Deniz, 2002; Köse, 2002; Taşdelen, 2002). Spor yapma değerşkenine göre; Karar Vermede Öz Saygı alt boyutu incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilirken, ortalama değerler göz önünde bulundurulduğunda spor yapan katılımcıların spor yapmayan katılımcılara oranla karar verme noktasında daha öz güvenli olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın spor yapan katılımcıların lehine olması yine ortalama değerlerin spor yapan katılımcıların lehine olmasının sebebi sporun bireyi hem fiziksel hem de

zihinsel olarak rahatlatıldığı ve birçok sosyal etkinliğe katılmasına olanak sağlamasından dolayı meydana geldiği düşünülmektedir. Certel vd.'i (2013) tarafından yapılan çalışmada spor yapmanın karar vermede öz saygı ve karar verme stillerini doğrudan etkilediğini vurgulamaktadır. Dikkatli Karar Verme Stili alt boyutunda incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, ortalama değerlere bakıldığında spor yapmayanların spor yapanlara oranla daha dikkatli karar aldıkları söylenebilir. Kaçınan Karar Verme Stili incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, ortalama değerler incelendiğinde spor yapanların yapmayanlara oranla karar verme noktasında daha kaçınan davrandıkları görülmektedir. Temel ve Nas (2021) tarafından yapılan çalışmada aktif spor yapma değişkenine bağlı olarak, Kaçınan Karar Verme Stilinde anlamlı bir farklılık söz konusu olmadığı vurgulanmaktadır. Erteleyici Karar Verme Stili boyutu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, ortalama değerlere bakıldığında spor yapanların karar verme noktasında daha erteleyici olduğu spor yapmayanların ise daha çabuk karar verdiği görülmektedir. Panik Karar Verme Stili alt boyutu değerlerine bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, ortalama değerler incelendiğinde kısmen de olsa spor yapmayanlara oranla spor yapanların panik kararlar alabildiği görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde sporcuların bütün karar verme tarzlarını orta düzeyde kullandıkları belirtilmiştir (Eraslan ve Çalışkan, 2014). Spor yapanlar kaçınan karar verme tarzı, erteleyici karar verme tarzı ve panik karar verme tarzını etkin kullanırlarken, spor yapmayanlar, yapanlara göre ise dikkatli karar verme tarzını daha etkin kullanmaktadırlar. Temel ve Nas'ın (2019) antrenörlerle yapmış oldukları çalışmalarında antrenörlerin spor yapma durumuna göre dikkatli karar verme alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Söz konusu farkın spor yapan antrenörlerin lehine olması spor yapmanın karar vermede önemli olduğunu göstermektedir. Alt boyutlar arasında ilişki incelendiğinde; Panik Karar Verme Tarzı ile Kaçınan Karar Verme Tarzı ve Erteleyici Karar Verme Tarzı arasında orta düzeyde ilişki söz konusuysen diğer alt boyutlar arasında düşük düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak spor yapma durumu değişkenine göre; Karar Verme Öz Saygı (Kendine Güven) Stili ile spor yapma durumu arasında anlamlı bir farkın bulunduğu fakat Dikkatli Karar Verme, Kaçınan Karar Verme, Erteleyici Karar Verme Stili ve Panik Karar Verme Stili ile spor yapma durumu arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Buna karşın cinsiyet değişkenine göre; Karar Verme Öz Saygı (Kendine güven), Kaçınan Karar Verme ve Erteleyici Karar Verme stilleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık saptanırken, Dikkatli Karar Verme ve Panik Karar Verme stilleri ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, makalede ele alınan konu veya materyallerle ilgili olarak bir finansal veya finansal olmayan kuruluşla herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: 1. Yazar %50, 2. Yazar %50, katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okudu ve onayladı.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca 05.04.2022 tarihli ve 100637 sayılı yazısı gereğince etik onam alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Adair, J. (2000). “*Karar Verme ve Problem Çözme*” (Çev: Kalaycı, N. Edit: Atay, M.T). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ayçin, E. (2019). *Çok kriterli karar verme: Bilgisayar uygulamalı çözümler*. Basım, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Byrness J.P., & McClenny B. (1994). Decision making in young adolescents and adults. *Journal of Experimental Child Psychology*, 58, 359-388.
- Certel, Z., Aksoy, D., Çalışkan, E., Lapa, T.Y., Özçelik, M.A., ve Çelik, G. (2013). Research on self-esteem in decision making and decision-making styles in taekwondo athletes. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1971-1975.
- Çetin, M.Ç., Taşğın, Ö., ve Arslan, F. (2011). The relationship between reaction time and decision-making in elite kickboxing athletes. *World Applied Sciences Journal*, 12(10), 1826-1831.
- Dalkılıç, M. (2015). Examining decision-making levels of athletes of various branches in team environments in terms of socio demographic variables. *Anthropologist*, 21(1,2), 31-38.
- Demir, G., ve Kartal, M. (2020). *Güncel çok kriterli karar verme teknikleri*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Deniz, M.E. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin ta-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Konya.
- Deniz, M.E. (2004). Investigation of the relation between decision making self-esteem, decision making style and problem solving skills of university students. *Eurasian Journal of Educational Research*. Vol: 15. 23-35.
- Deniz, M.E., Avşaroğlu, S. ve Hamarta, E. (2004). Psikolojik danışma servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeylerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16-17-18), 139 – 153.).
- Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış doktora tezi.] Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ersever, H.O. (1996). *Karar verme becerileri kazandırma programının ve etkileşim grubu deneyiminin üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri üzerindeki etkileri*. [Yayınlanmamış Doktora tezi], Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ganster, D. C., and J. Schaubroeck (1991). Work stress and employee health. *Journal of Management*, 17(2), 235 – 271.
- Güçray, S. S. (2016). Bazı kişisel değişkenler, algılanan sosyal destek ve atılğanlığın karar verme stilleri ile ilişkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9).
- Güçray, S.S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz saygı ve problem çözmeye becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4364/59692>.
- Kaya, A. M. (2011). *Üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere yönelik tutumları ve boş zaman motivasyonlarının bazı değişkenler açasından incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kelecek, S., Altıntaş, A., ve Aşçı, F.H. (2012). *Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi*. II. Uluslararası Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiri Kitabı, Mayıs– 2 Haziran, Ankara, s. 244. 31.
- Köse, A. (2002). *Psikolojik danışma ve rehberlik birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyet ve algılanan sosyo-ekonomik düzey açasından psikolojik ihtiyaçları ve karar verme stratejilerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulaksızoğlu, A. (2005). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Yayınları.

- Mann L., Hormoni R., & Rover C. (1989). Adolescent decision making: the development of competence. *Journal of Adolescence*, 12, 265-278.
- Nas, K., Temel, V. (2019). Antrenörlerin karar vermede öz saygı ve karar verme düzeylerinin belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 75-85 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunibesyo/issue/51344/635214>.
- Nas, S., (2006). *Gemi operasyonlarının yönetiminde kaptanın bireysel karar verme süreci analizi ve bütünlük bir model uygulaması*. [Yayınlanmamış Doktora tezi], Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılmama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 126 – 131.
- Rue, L.W., & Byars, L.L. (2003). *Decision Making skills. Management: Skills and Applications*, McGraw-Hill Irwin, Boston, MA.
- Scott, S.G., & Bruce. R.A. (1995). Decision-making style: The development of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55, 818-831.
- Shiloh, S., Koren, S., Zakay, D. (2001). Individual differences in compensatory decision making style and need for closure as correlates of subjective decision complexity and difficulty. *Personality and Individual Differences*. Vol: 699-710.
- Şeyhun, H. (2000). *Karar verme becerileri eğitim programının ilköğretim son sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerine etkisi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tatlıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(1), 150-170.
- Temel, V., ve Nas, K. (2021). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin karar vermede öz saygı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 90-98.
- Tükel Y. (2020). Antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri. *SPORTIVE*, 4(1),43-56.
- Yavuzer, H. (2003). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.